

Asya Pasifik'in Uluslararası Öğrencileri: Gök Kubbenin Altında Söylenmedik Şeyler de Var*

Değerlendiren: Ruhi Can ALKIN

Arş. Gör., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Konya,
Türkiye, ralkin@erbakan.edu.tr

Kitap Değerlendirmesi / Book Review

GİRİŞ

Kell ve Vogl tarafından 2012 yılında kaleme alınan Asya Pasifik'te Uluslararası Öğrenciler: Hareketlilik, Riskler ve Küresel Optimizm başlıklı eser 197 sayfa ve 12 bölümden müteşekkildir. Henüz Türkçeye çevrilmemiş bu eser, sosyal bilimler literatüründeki uluslararası öğrencilikle ilgili hâkim kavram ve paradigmlar doğrultusunda şekillendirilmiş olsa da üzerine eğildiği coğrafyadan kaynaklı yeni oluşumları, kavramları ve paradigmları da içermesi hasebiyle alana özgün bir katkı sunmuştur. Çalışmanın giriş niteliğindeki ilk bölümünde uluslararası öğrenci hareketliliğine dair yeni paradigmların irdelenmesi bu özgünlüğün ilk adımını temsil eder. Burada Asya Pasifik Bölgesi'nin uluslararası öğrenciler açısından taşıdığı itme ve çekme faktörleri (push and pull factors) dile getirilmekte ve öğrenci hareketliliği ile göç teorisi bir arada sunulmaktadır. Bu sunum, kitabın ilerleyen bölümlerinde müstakil olarak incelenen ülkelere dair argümanlarda da varlığını göstermektedir.

Muadili kitaplardan farklı olarak yerküre ölçeğinde uluslararası öğrencilik süreçlerine şekil veren ülkeler, eserin başında değil, bölgeye has genel çerçevenin sunulduğu ilk bölümün ardından incelemeye tabi tutulmuştur. Bu noktada eserin literatüre katkılarında biri de mevzu bahis ülkeleri (Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Almanya, Fransa ve İngiltere) uluslararası öğrenci hareketliliğinde büyük beşli (big five) olarak kavramsallaştırmasıdır. Büyük beşlinin bu "büyüklüğünde" etkili olan en temel unsurun bir lingua franca olarak İngilizce olduğu iddia edilmektedir. Anadili İngilizce olmayan Almanya ve Fransa'nın uluslararasılaşma ve uluslararası öğrenci hareketliliğindeki başarısı -diğer tüm akademik/tarihsel/politik birikim ve özgün (unique) çabalarının yanı sıra- lisans ve lisansüstü programlarında İngilizce ders dilini (medium) yaygınlaştırması ile gerekçelendirilmiştir. Bu durum, eserin ilerleyen bölümlerinde ele alınan Asya Pasifik ülkelerinde de gözlenmiştir.

Çalışmanın diğer özgün boyutlarından biri de Asya Pasifik bölgesini, 2000'li yılların başından itibaren tartışılan eğitim aktarma merkezleri (education hubs) çerçevesinde ele almasıdır. Konuyla ilgili literatür uluslararası eğitim ithal eden (exporting) ve ihraç eden

* Künye: Kell, P. and Vogl, G. (2012). International Students in the Asia Pacific: Mobility, Risks and Global Optimism. Dordrecht: Springer.

(importing) ülkeler arasında tek yönlü bir hareketliliği odağına almışken, Kell ve Vogl uluslararası eğitim pazarında (market) yeni aktörlerin ortaya çıkmaya başladığını iddia eder. Bu aktörler, büyük beşliye doğru öğrenci akışından (flow) pay almaya başlamıştır ve bu haliyle uluslararası öğrenci hareketliliği açısından yeni birer merkez haline gelmektedir. Asya Pasifik, bu merkezler arasında en popüler olanıdır. Asya Pasifik'in yakaladığı bu konum, yine itme ve çekme faktörleri açısından değerlendirilmektedir. Bölgedeki eğitim ve yaşam giderlerinin büyük beşli ülkelere nazaran çok daha düşük maliyetli (lower cost) olması en temel gerekçelerden biridir. Buna ek olarak bölge ülkelerinin çok da katı (strict) olmayan vize politikası ve bölge halklarının yabancılara yönelik genel barışçıl ve hoşgörülü tavrı Asya Pasifik'teki uluslararası öğrenci sayısının artışında etkili olmaktadır.

Eserde ele alınan ülkeler Singapur, Çin, Malezya, Avustralya ve Hong Kong'dur. Bu ülkeler, Kell ve Vogl'un dikkat çektiği üzere büyük beşlinin oluşturduğu "yükseköğretimdeki uluslararasılaşma kriterlerini" yakalamaya çalışmaktadır. Bilgi toplumu, yetişmiş insan gücüne olan ihtiyaç, teknolojik ve akademik alanın bütünleşmesi, yükseköğretimde kapasite artırımı gibi konular, bölgedeki hükümetlerin uyum sağlayabilmek ve kriterlerini yerine getirebilmek için "hırslı planlar" (ambitious plans) yaptığı konulardır (s.6). Bu açıdan eser, Asya Pasifik Bölgesi'nde yükseköğretimin genelde piyasa mantığıyla işlediğini ortaya koyan argümanlar sunmaktadır.

Eser, ele aldığı her bir bölge ülkesinde ortaya çıkan proje, uygulama ve politikaların altını çizmektedir. Örneğin Hong Kong, yükseköğretimdeki uluslararası öğrenci oranını kısa vadede % 20'ye çıkarmayı ve 2012 yılında uygulamaya koyduğu tersine yetenek göçü (reverse migration of talent) planı ile yurt dışındaki 1000 Hong Konglu profesörü geri döndürmeyi amaçlamaktadır (s.68). Benzer şekilde Singapur, Küresel Okul Binası Projesi (Global Schoolhouse Project) doğrultusunda 150.000 üst düzey uluslararası öğrenciyi kamu üniversitelerine ve özel üniversitelere çekmeyi (recruit) hedeflemektedir. Singapur'un, "Asya'nın Boston'ı olma" hedefi (s.73) de ilgili bölüme dahil edilen detaylardan biridir. Daha farklı bir argüman olarak Malezya, konuyla alakalı diğer kaynaklarda dile getirildiği üzere Müslüman öğrenciler tarafından bir çekim merkezi haline gelmiştir. Bilhassa 11 Eylül saldırıları sonrası Müslümanlara karşı oluşan ayrımcılık ve katı vize kuralları dolayısıyla ABD, İngiltere ya da diğer Batı ülkelerinde yükseköğretim hizmeti almakta zorlanan Müslüman öğrenciler için Malezya güçlü bir alternatif olmaktadır (s.76). Son olarak, dünyadaki uluslararası öğrenci hareketliliğine en fazla katkı sağlayan Çin, gerek yükseköğretimin uluslararasılaşmasında oynadığı küresel rol gerekse Doğu Asya ülkelerine yönelik girişimleriyle "öğrenci hareketliliğinin Asyalılaştırılması" (Asianisation of student mobility) paradigması altında incelenmiştir (s.83). Her bir ülke özelinde irdelenen projeler, uygulamalar, anlaşmalar ve politikalar -bölgeye ve ülkelere has çıktılar göz ardı edilmemekle birlikte- istisnasız olarak rekabet, inovasyon, bilgi toplumu, profesyonelleşme gibi konulara temas eder. Bunlar, her bir bölge ülkesinin izini sürdüğü ve mümkün mertebe dahil olmaya çalıştığı süreçlerdir. Bu açıdan eser, Asya Pasifik Bölgesi'ndeki uluslararasılaşma ve uluslararası öğrenciliğe dair fenomenleri iş (business) perspektifinde okur.

Eserde uluslararası öğrenciler açısından var olduğu iddia edilen ve örneklerle desteklene riskler, yabancı düşmanlığı (xenophobia) ve uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri

ülkelerde yaşadıkları güvenlik riskleridir. Avustralya'da 2009 yılında meydana gelen Cronulla ayaklanmaları ve Hindistanlı öğrencilere yapılan saldırılar (s.129) ve diğer ülkelerdeki benzer olaylar, bölgenin uluslararasılaşma girişimleri ve uluslararası öğrenci hareketliliğinin akıbeti açısından tehlike arz etmektedir. Fakat eser, Küresel Optimizmin Ritüelleri ve Sembolleri başlığı (s.179) altında, hükümetlerin izleyecekleri yapıcı politikalar ve atacağı sembolik adımlarla bu türden riskleri minimuma indirebileceğini iddia etmektedir. Bu da yazarlara göre uluslararası öğrenci hareketliliğini yeni küresel bağlantılar kurmada bir fırsat olarak görmekle ve ulus ötesi(ci) (postnationalist) bir yaklaşımla mümkündür.

Eser, ele aldığı bölgedeki uluslararası öğrencilerle ilgili ilk kapsamlı çalışma olma özelliği taşımaktadır. Asya Pasifik Bölgesi'ndeki uluslararasılaşma konusuna hem bölgesel hem de tek tek ülkeler bazında açıklamalar getirmesi, ilgili alanda çalışacak kişiler için eseri temel bir referans kaynağı kılmaktadır. Ancak eser bölgeyi bir taraftan uluslararası öğrenci hareketliliğinde yeni bir aktör olarak konumlandırırken, öte yandan onu büyük beşlinin neo-liberal politikalarının izinden ayrılmayan birer nesne konumuna çekmektedir. Ayrıca risklere karşı küresel optimizm temennisi, çok kültürlülüğe dair alan yazındaki genel politika önerilerinin ve iyi niyet arayışlarının ötesine geçmemektedir. Fakat eser, etkisine kapıldığı ana akım (mainstream) paradigmayı ön planda tutsa da eğitim aktarma merkezi kavramının ve Asya ülkelerinin kadim tarihsel ve kültürel birikimlerinin doğrudan ya da dolaylı olarak hatırlatıldığı argümanlar vesilesiyle okura uluslararası öğrencilik konusunda yeni bir perspektif geliştirme -ya da gök kubbenin altındaki yeni şeyleri keşfetme- şansı sunmaktadır.